

IJzerenwegstraat, Sint-Joris-Weert, Oud-Heverlee

Programma van Maatregelen percelen 56G, 56H, 56K en 56L

Auteur:

J. Siemon

P. Valentijn

Autorisatie:

X. Alma (OE/ERK/Archeoloog/2016/00094)

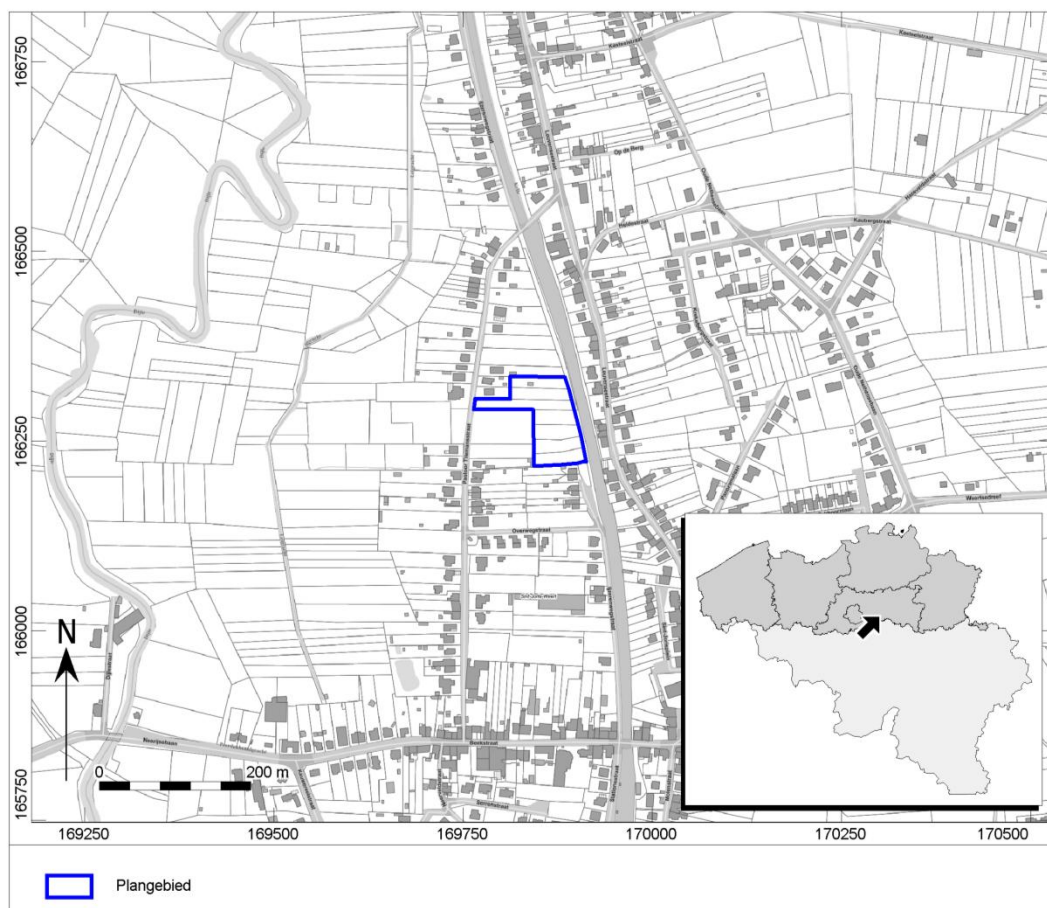
Inhoud

1	Inleiding	3
2	Aanleiding van het onderzoek	5
3	Gemotiveerd advies over het al dan niet nemen van maatregelen	6
3.1	Volledigheid van het onderzoek	6
3.2	De aan- of afwezigheid van een vindplaats	6
3.3	De bepaling van de maatregelen	10

1 Inleiding

In opdracht heeft Vlaams Erfgoed Centrum in november 2019 nota opgesteld naar de archeologische waarde van de locatie IJzerenwegstraat, Sint-Joris-Weert, Oud-Heverlee (afb. 1 en 2). De nota bestaat uit een landschappelijk bodemonderzoek, een proefsleuvenonderzoek en verkennend archeologisch booronderzoek en is uitgevoerd naar aanleiding van de voorgenomen verkaveling met de aanleg van een wegenis.

De nota volgt op een reeds bekrachtigde archeologienota, uitgevoerd door Vlaams Erfgoed Centrum in december 2017. Deze nota behelst alleen de percelen 56G, 56H, 56K en 56L. De overige percelen zijn door de aktenamen van nota ID14832 vrijgegeven voor verdere ontwikkeling.

Afb. 1. Het plangebied en omgeving op de Basiskaart Vlaanderen (GRB). (Bron: Agentschap Informatie Vlaanderen)

4

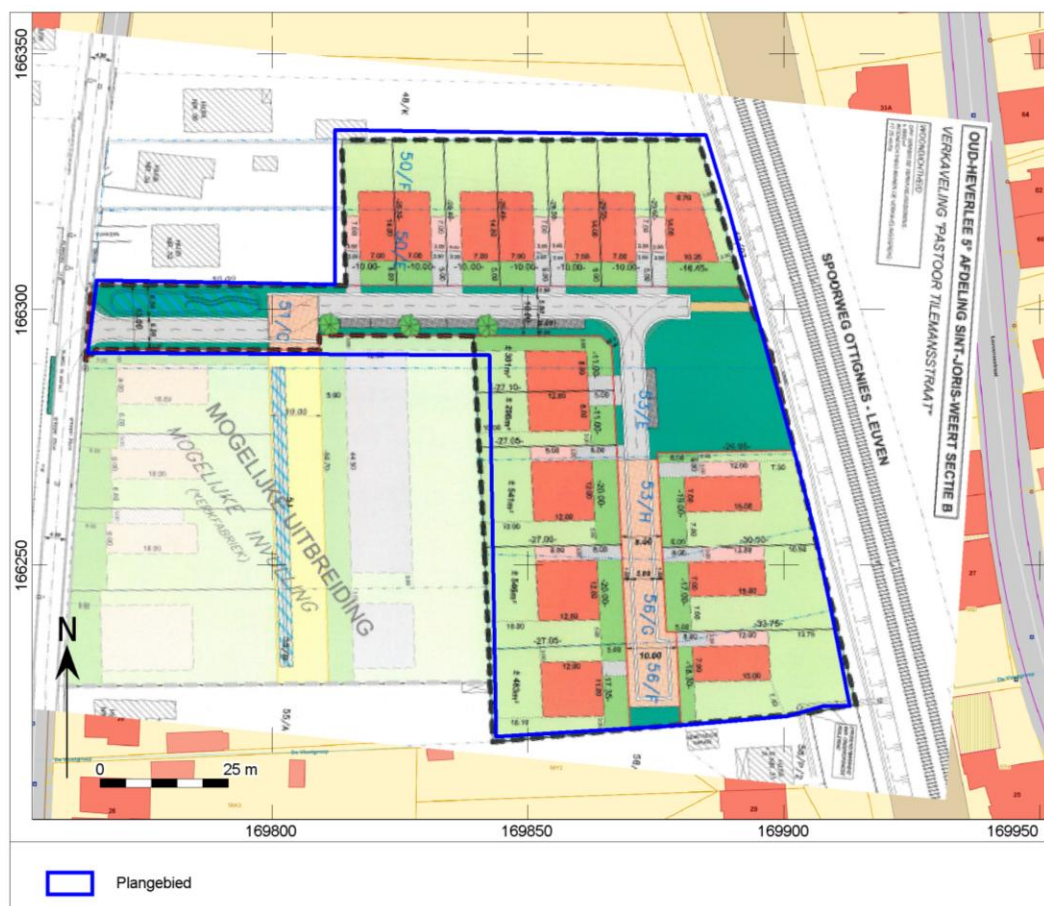
2 Aanleiding van het onderzoek

De geplande werken omvatten de verkaveling van zeven bestaande percelen in vijftien nieuwe loten voor nieuwbouwwoningen en de aanleg van een wegenis (afb. 5). De totale oppervlakte van deze verkaveling bedraagt ca. 8601,32 m².

De wegenis heeft een oppervlakte van ca. 927 m² en wordt aangelegd tot op een diepte van ca. 54 cm met een breedte van ca. 5 m. Onder deze wegenis wordt de riolering aangelegd tot op een diepte van ca. 2 m. De nutsleidingen worden aangelegd tot op een diepte van maximum 1,20 m.

Bijkomend worden er verhardingen aangelegd tot op een diepte van ca. 26 cm. Deze bestaan uit betons traats tenen en doen dienst als voetpaden en parkeerplaatsen.

De zones waar de woningen gepland zijn, hebben een totale oppervlakte van ca. 1590 m². Over de diepte en de aard van de funderingen van de woningen is echter nog niets bekend. Dit zal door de kopers bepaald worden na de verkoop van de bouwgronden.

Tabel 1. Gegeoreferereerd inplantingsplan op de GRB-kaart.

3 Gemotiveerd advies over het al dan niet nemen van maatregelen

3.1 Volledigheid van het onderzoek

Het vooronderzoek heeft tot dusver besaan uit een bureauonderzoek, landschappelijk booronderzoek, proefsleuven onderzoek en verkennend archeologisch booronderzoek. Op basis van dit onderzoek kon met voldoende zekerheid worden vastgesteld dat er binnen het plangebied geen archeologische vindplaats met kennispotentieel aanwezig is.

3.2 De aan- of afwezigheid van een vindplaats

Bureauonderzoek – [2017K349]

Volgens het bureauonderzoek is er een kans op archeologische resten uit het Laat-Paleolithicum en Mesolithicum en eveneens uit het Neolithicum tot en met de Late Middeleeuwen. De ligging van het plangebied alsook de teruggevonden archeologische resten in de omgeving van het plangebied ondersteunen dit. Zo is het plangebied lager gelegen in de Dijlevallei in de nabijheid van enkele kleinere waterlopen. Dit was een aantrekkelijke locatie voor jager-verzamelaars. Het plangebied is ook onbebouwd waardoor mogelijke steentijdresten nog intact kunnen zijn.

Eveneens is er een verwachting voor archeologische sporen en/of resten vanaf het Neolithicum tot en met de late middeleeuwen. Op basis van de locatie van het plangebied, namelijk lager gelegen in de Dijlevallei, zou deze kans afgezwakt moeten worden maar de CAI-locaties in de buurt tonen dat het gebied toch enige aantrekkingskracht had voor archeologische resten vanaf het Neolithicum.

De archeologisch verwachting voor archeologische resten en/of sporen vanaf de Nieuwe Tijd is laag aangezien het plangebied op basis van de historische kaarten onbebouwd was sinds de 18de eeuw. In de buurt van het plangebied komen eveneens CAI-locaties voor uit deze periode. De WO-relicten beperken zich echter tot de Dijlevallei en de overige locaties dateren vanaf de 18de eeuw, vanaf deze periode kan namelijk op basis van historisch kaartmateriaal gestaafd worden dat de kans op archeologische resten laag is.

Landschappelijk booronderzoek – [2019D69]

Het landschappelijk bodemonderzoek werd uitgevoerd om inzicht te krijgen in de bodemopbouw. Hiertoe zijn er in een grid van 30 x 30 meter over het plangebied in totaal 10 boringen gezet. Onder de Ap- of A/C-horizont konden twee tot vier aparte C-horizonten worden onderscheiden waarbij de bovenste twee horizonten C1 en C2 tot eenheid 1 behoren en de onderste twee horizonten C3 en C4 tot eenheid 2. In de top van eenheid 1 is conform het systeem van bodemclassificatie voor Vlaanderen sprake van een bodem zonder profielontwikkeling. Het in elke boring aangetroffen bodemprofiel bestaat uit een Ap-(A/C)-C(g) horizontsequentie. In afwijking van de bodemkaart van Vlaanderen is in de top van het sedimentpakket geen (gebroken) textuur B horizont in een droge zandleemgrond aangetroffen.

Op basis van de verrichte waarnemingen wordt eenheid 1 zondermeer geïnterpreteerd als een colluviale hellingafzetting. Subeenheid 1A dateert naar verwachting uit het Laat-Holoceen, vermoedelijk uit de periode van de Volle Middeleeuwen of daarna. Subeenheid 1B kan uit het Midden-Holoceen of de vroege fase van het Laat-Holoceen dateren (Neolithicum t/m Romeinse tijd). Op basis van textuurkenmerken, het ontbreken van een sedimentaire gelaagdheid vergelijkbaar met eenheid 1 en de ogenschijnlijke *fining upward* sequentie is eenheid 2 in eerste instantie geïnterpreteerd als een fluviaale afzetting. Het zou dan de top van een rivierdal terras-restant van de Dijle betreffen. Echter, vanwege de variabele TAW-hoogte van de top van eenheid 2 – die globaal parallel loopt met het geleidelijk van west naar oost oplopende hellingprofiel (schuine macrogelaagdheid) – dient een fluviaale genese van eenheid 2 te worden verworpen. Het is derhalve waarschijnlijker dat ook eenheid 2 een colluviale hellingvoetafzetting betreft.

Een sporenniveau kan in principe voorkomen in de top van subeenheid 1A (in en direct onder de bouwvoor) vanaf de Volle Middeleeuwen en in de top van subeenheid 1B vanaf het Neolithicum. Deze resten kunnen dusdanig zijn geconserveerd dat archeologisch onderzoek tot relevante kenniswinst kan leiden.

Een steentijd artefactensite kan in principe aanwezig zijn (geweest) in de top van subeenheid 2. Vanwege het erosieve sedimentatiemilieu in combinatie met het ontbreken van een duidelijke intacte bodem, is het echter aannemelijk dat dergelijke resten niet langer in situ voorkomen. De kans op een steentijd artefacten

site met kennispotentieel is daarmee zeer klein. Aan de hand van het landschappelijk booronderzoek werd een proefsleuvenonderzoek geadviseerd.

Proefsleuven onderzoek – [2020B198]

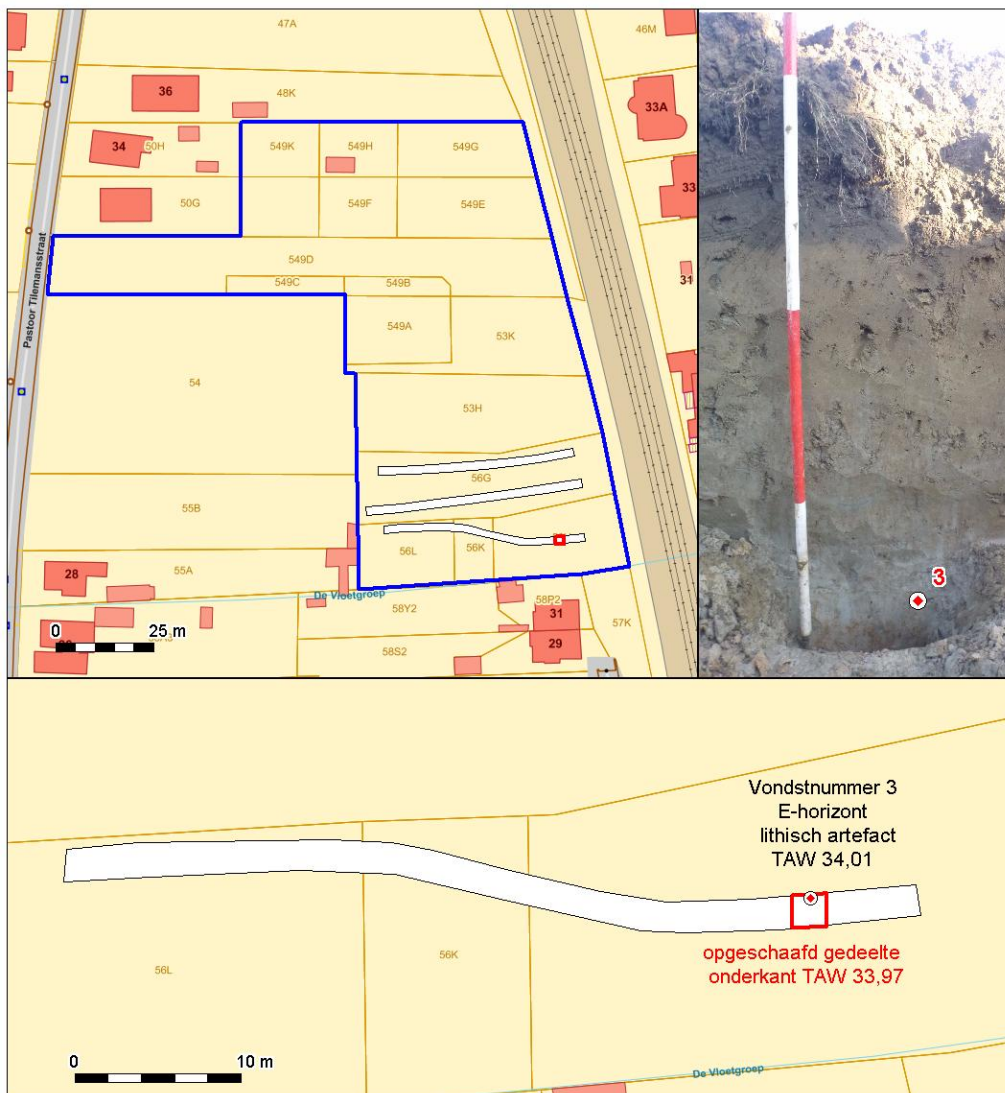
De noordelijke percelen (percelen 549A t/m H, 549K, 50G (partim), 53K en 53H) zijn al in een eerdere nota gerapporteerd waarvan akte is genomen (ID14832). In deze sleuven werden sporen aangetroffen. Het gaat echter om een aantal losse sporen waarvan de datering, buiten 1 kuil, moeilijk is en de relatie tot elkaar niet duidelijk is. Verder werden er alleen natuurlijke verkleuringen en recente verstoringen aangetroffen binnen het plangebied. Deze percelen zijn dan ook vrijgegeven voor nadere ontwikkeling.

Tijdens het proefsleuvenonderzoek zijn er enkele sleuven uitgegraven om uitspraak te doen over de aanwezigheid van archeologische sporen. Tijdens dit onderzoek bleek dat het onderzoeksgebied alleen natuurlijke verkleuringen en recente verstoringen aanwezig waren. De greppel op vlak 1 bleek ook een recente datering te hebben. Deze sporen bieden weinig potentieel op kennisvermeerdering.

Wel werd in werkput 9 een vuurstenen kling aangetroffen in de hier aanwezige E-horizont. Het vlak werd rondom de vondst handmatig schavend verdiept over een oppervlakte van 2x2 m tot ongeveer 5 cm diep, maar er werden geen bijkomende steentijd artefacten aangetroffen. Sporen of verdere artefacten zijn echter niet aangetroffen tijdens het onderzoek, maar de intacte bodem biedt potentieel voor een goed bewaarde lichte artefactensite. Een dergelijke site heeft een hoog kennispotentieel en dient daarom nader onderzocht te worden.

Aangezien in de zuidelijke sleuven een intact bodemprofiel aanwezig was en een neolithische spitskling is aangetroffen dient hier nader onderzoek plaats te vinden naar mogelijke aanwezige vuursteensites. In overleg met de initiatiefnemers en de consulente van Agentschap Onroerend Erfgoed is daarom besloten de zuidelijke percelen apart te rapporteren. De bevindingen van sleuven 1, 2 en 9 werden daarom in deze tweede nota besproken worden (afb. 2). De percelen waar deze nota betrekking op heeft tonen nog een intact bodemprofiel, waarbinnen een lithisch artefact is aangetroffen.

De resultaten van sleuven 3 t/m 8 zijn al gerapporteerd en opgenomen in nota ID14832 waarvan akte is genomen. In deze sleuven waren een aantal losliggende sporen aanwezig. Een nader onderzoek naar deze sporen zou een lage kenniswinst opleveren. Deze percelen zijn al vrijgegeven voor verdere ontwikkeling.

Tabel 2. Locatie van het vuurstenen artefact

Tabel 3. Kling uit werkput 9.

Verkennd archeologisch booronderzoek – [2020E444]

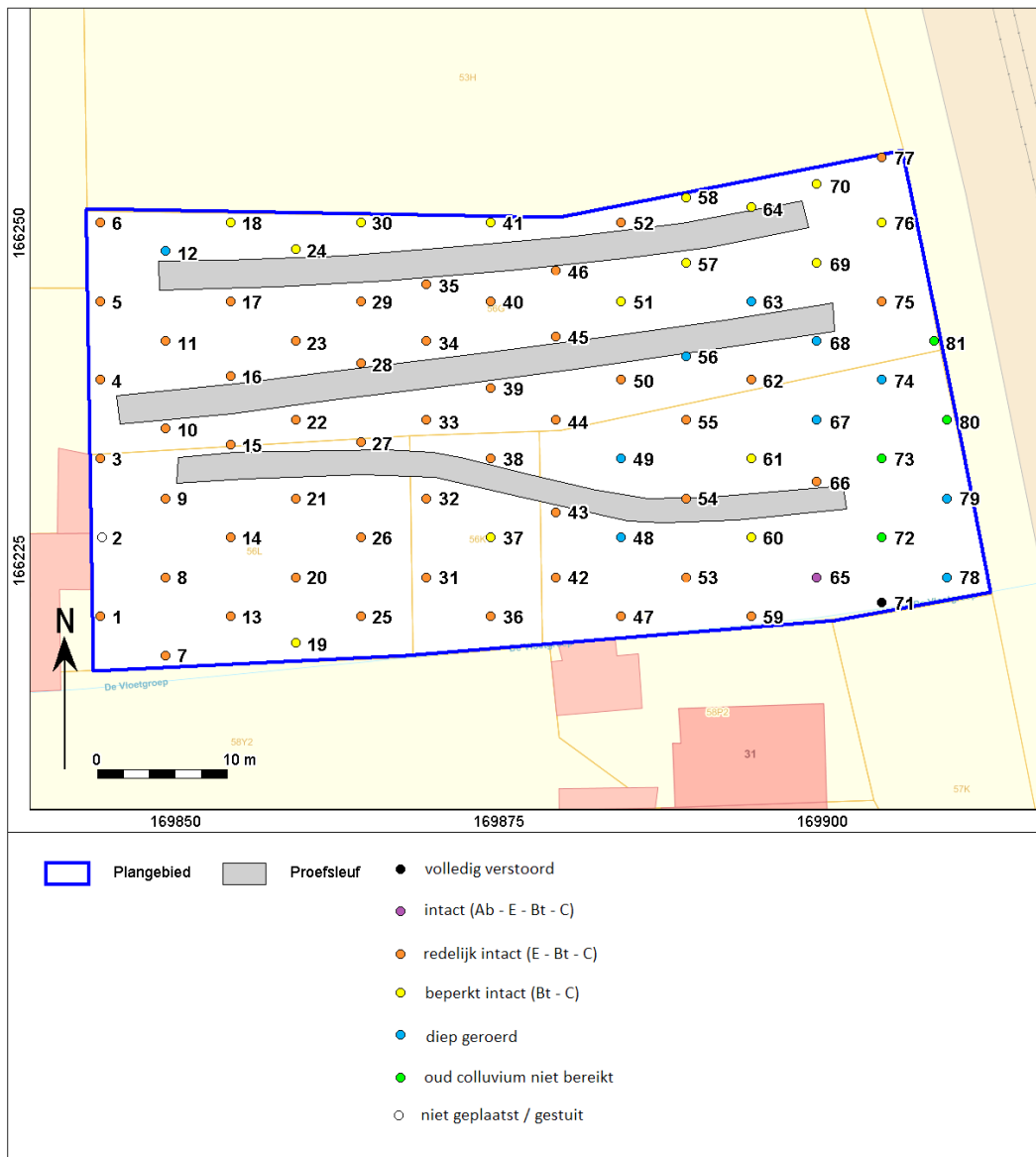
Tijdens het proefsleuven onderzoek werd in werkput 9 een Neolithische, vuurstenen kling aangetroffen in de E-horizont in het begraven, oud colluvium. Hoewel het vlak rondom de vondst handmatig werd verdiept, waarbij geen verdere lithische artefacten of andere indicatoren voor een steentijd vindplaatsen werden aangetroffen, werd besloten een verkennd archeologisch booronderzoek in 6x5 m grid uit te voeren. Dit om uit te kunnen sluiten dat de kling onderdeel is van een verder weg gelegen en/of wijder verbreide artefactconcentratie.

Bij het verkennd archeologisch booronderzoek zijn geen verdere indicatoren aangetroffen voor een prehistorische vindplaats. Twee lithische fragmenten die in eerste instantie sporen van menselijke bewerking leken te vertonen, beiden uit de B-horizont, bleken bij nadere bestudering van natuurlijke aard. De verwachting op een steentijd artefactensite kan daarom bijgesteld worden naar laag.

De oorsprong van de Neolithische kling die tijdens het proefsleuven onderzoek werd aangetroffen kan op basis van het verkennd booronderzoek niet nader verklaard worden. De kling werd aangetroffen in de E-horizont van een begraven bodem die is gevormd in colluvium dat kan dateren van het Laat-Pleistoceen tot in het Neolithicum of mogelijk zelfs later. Het zou daarmee een losse vondst in primaire context of een door hellingerosie verplaatste vondst in secundaire context kunnen zijn.

Dat de kling onderdeel is van een artefactconcentratie en/of sporensite binnen het onderzoeksgebied is echter zeer onwaarschijnlijk. Het verkennd booronderzoek is namelijk in een dicht grid, met een fijn maaswijdte en met oog voor de kleinste chips uitgevoerd, maar er zijn desondanks geen eenduidige lithische artefacten aangetroffen. Evenmin zijn er Neolithische sporen aangetroffen bij het proefsleuven onderzoek, en ook geen lithische artefacten in de zone die direct rond de kling handmatig is verdiept.

De recente antropogene indicatoren, in de vorm van houtskool-, steenkool- en baksteenfragmenten, en enkele scherven van Laat-Middeleeuws en/of Nieuw(st)e tijd glas en aardewerk, zijn hoogstwaarschijnlijk aangevoerd met het jong colluvium en/of opgebracht materiaal, en deels naar beneden gemigreerd. Zij vormen dan ook geen eenduidige aanwijzing voor de aanwezigheid van een sporensite. Bij het proefsleuven onderzoek werden dan ook geen sporen aangetroffen van een site met kennispotentieel uit deze periode.

Afb. 3. Overzichtsplan van de variatie in aardkundige opbouw en bodemontwikkeling en -conservatie, weergegeven op de Basiskaart Vlaanderen (GRB). (Bron: Agentschap Informatie Vlaanderen)

3.3 De bepaling van de maatregelen

Op basis van het verkennend archeologisch booronderzoek en het proefsleuven onderzoek werden geen aanwijzingen gevonden voor een artefacten- of sporensite met kennispotentieel. Daarom kan besloten worden dat er geen verder archeologisch onderzoek nodig is binnen de zuidelijke percelen (percelen 56G, 56H, 56K en 56L) van het plangebied.

De geplande werkzaamheden vormen geen bedreiging voor het bodemarchief. Er hoeft geen programma van maatregelen te worden opgesteld.

Ondanks het advies tot vrijgeven van het terrein, blijven de bepalingen voor het melden van toevondsten van kracht, conform artikel 5.4.1 van het Onroerend erfgoed decreet. De dieltechnisch uitvoerder is verplicht eventuele toevondsten binnen drie dagen na ontdekking te melden bij Onroerend Erfgoed.